
Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

श्रीजगन्नाथाष्टकस्याद्यपद्यसमीक्षणम्

Document Information

Text title : Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

File name : jagannAthAShTakasyAdyapadyasamIkShaNam.itx

Category : misc, article, pradIptakumArananda, vishhnu, krishna

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda pknanda65 at gmail.com

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : October 15, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 15, 2026

sanskritdocuments.org

श्रीजगन्नाथाष्टकस्याद्यपद्यसमीक्षणम्

महारासोल्लासं कनकमणिवेशं सुखजुषं
प्रियालोलं गोलं नयनयुगलं लोकतरलम् ।
जनानन्दानन्दं परमसुखकन्दं सहचरं
जगन्नाथं नाथं भवजलधिपाथं भजत रे ॥

लेखकः - नन्दप्रदीप्तकुमारः
अद्वैतपरकव्याख्या क्रियते-

“जगन्नाथम्” इति पदेन समस्तस्य जगतः अधिष्ठानभूतः परमात्मा विवक्षितः । अद्वैतवेदान्ते ब्रह्मैव जगतः उपादानकारणं निमित्तकारणं च स्वीक्रियते । अतः जगतः नाथः पृथग्भूतः कश्चित् ईश्वरः न, अपि तु सर्वस्याधिष्ठानं निर्गुणं ब्रह्म एव भक्तानुग्रहार्थं सगुण-साकाररूपेण जगन्नाथस्वरूपेण उपास्यते ।

“नाथम्” इत्यत्र स्वामित्वस्य भावः दृश्यते । जीवः स्वात्मानं देह-मन-बुद्ध्यादिभिः अभिन्नं मन्यमानः संसारबन्धने पतति । किन्तु आत्मा वस्तुतः नित्यः, शुद्धः, बुद्धः, मुक्तः च । अतः जगन्नाथस्य शरणागत्या जीवस्य देहात्मबुद्धिः निवर्तते, स्वस्य ब्रह्मस्वरूपस्य बोधः जायते ।

“भवजलधिपाथम्” इति अत्यन्तं रमणीयं रूपकम् । भवः संसारः, जलधिः समुद्रः, पाथः मार्गः अथवा पारगमनसाधनम् इत्यर्थः । संसारः जन्म-मरण-दुःख-मोहादिरूपः अथाहः समुद्रः इव । तस्मात् पारं गन्तुं यत् साधनं तदेव “भवजलधिपाथः” । अद्वैतदृष्ट्या तस्य परमसाधनस्य स्वरूपं आत्मज्ञानम् ।

अतः-

जगन्नाथं नाथं भवजलधिपाथं भजत रे ।

इत्यस्य अद्वैतपरकः भावः-

“हे जनाः! यं जगन्नाथरूपेण उपासते, स एव सर्वजगतः अधिष्ठानभूतः परब्रह्मस्वरूपः । तमेव भजत; तस्य तत्त्वज्ञानरूपभक्त्या संसारसागरं तीर्त्वा स्वस्य ब्रह्मस्वरूपं साक्षात्कुरुत ।”

अद्वैतस्य मूलयुक्तिः

अत्र विशेषतया उपास्य-जगत्-जीवयोः अन्ततः अभेदः सूचितः । प्रारम्भे भक्तः वदति-
“जगन्नाथं भजत” ; अत्र उपासकः, उपास्यः, उपासनं च त्रिविधं दृश्यते । किन्तु ज्ञानस्य
परिपाककाले-

“तत्त्वमसि”

“अहं ब्रह्मास्मि”

“अयमात्मा ब्रह्म” इत्यादिमहावाक्यप्रतिपादितब्रह्मैकत्वबोधेन उपासकस्य स्वात्मा एव परब्रह्म
इति अनुभूयते ।

अतः अस्य श्लोकस्य भक्तिरूपः बाह्यभावः सगुण-जगन्नाथोपासना, किन्तु तस्य अन्तर्निहितः
तात्त्विकभावः अद्वैतब्रह्मसाक्षात्कारः इति व्याख्यातुं शक्यते ।

संक्षेपेण-

“जगन्नाथः” = उपास्यः सगुणब्रह्म,

“नाथः” = सर्वाधिष्ठानं परब्रह्म,

“भवजलधिः” = संसारः,

“पाथः” = ज्ञानरूपं संसारतारणसाधनम्,

“भजनम्” = उपासनापूर्वकं आत्मब्रह्मैक्यज्ञानस्य साधनम् ।

इति अस्य चरणस्य भक्त्यद्वैतसमन्वितः अद्वैतपरकः अर्थः प्रकाशते ।

- प्रो. प्रदीप्तकुमारनन्दः (सेवानिवृत्त)

श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः, पुरी

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda,

Kendrapara, Orisa [pknanda65 at gmail.com](mailto:pknanda65@gmail.com)

Retd.Head, Dept.of Sarvadarshan

SJSV,Puri

Shri Jagannatha Ashtakasya Adyapadya Samikshanam

pdf was typeset on October 15, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

